

Obsah:

1) Do nového roku (dvě citace)	1
2) Začínáme rok Boha Otce	2
<i>P. Vojtěch Kodet OCarm.</i>	
3) Duch svatý: dar a síla (1. část)	5
<i>P. Gianni Colzani</i>	
4) Sfélné modlitby v pozůstalosti ctihodné Marie Elekty a v tradici církve	7
<i>P. Michael Špaček</i>	
5) Služba v lazaretu v Hranicích na Moravě (3. část)	14
<i>Edith Stein</i>	
6) Duch svatý a modlitba (5. část - dokončení)	17
<i>P. Redemptus M. Valabek OCarm.</i>	
7) Rozjímání nad slovníkem	19
<i>Sr. Terezie Brichtová OP</i>	

**Do nového roku přijměte pro inspiraci místo slov úvodníku dva úryvky.
A přání hojnosti Boží milosti Vám i Vaším blízkým!**

P. Gorazd OCarm.

„Tu šel do sebe a řekl: ‘Kolik nádeníků v domě mého otce má nadbytek chleba a já tady hynu hladem! Vstanu a půjdu k svému otci a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti Bohu i proti tobě. Už si nezasloužím, abych se nazýval tvým synem. Vezmi mě jako jednoho ze svých nádeníků!’ Vstal a šel k svému otci ...“

(Lk 15,17-20)

„Ach, jak ráda bych vysvětlila, co cítím!... Tu je jeden příklad, který poněkud tlumočí mou myšlenku. - Předpokládám, že syn dovedného doktora narazí na cestě na kámen a upadne a že si při tomto pádu zlomí úd. Jeho otec hned k němu přijde, s láskou ho zvedne, ošetří jeho zranění a použije k tomu všechno své umění. Jeho syn, brzy úplně uzdravený, mu projeví svou vděčnost. Není pochyby, že toto dítě právem miluje svého otce. Ale ukážu ještě jiný předpoklad: otec zjistil, že na cestě, kudy jde jeho syn, je kámen. Pospíší před ním a kámen odstraní, aniž ho kdo spatřil. Ovšem, tento syn, předmět jeho prozíravé něhy, *neví*, od jakého neštěstí jej otec vysvobodil, a proto mu neprojeví vděčnost a bude ho *méně milovat*, než kdyby jím byl býval uzdraven... Avšak jestliže pozná nebezpečí, jakému právě unikl, nebude ho *milovat tím víc*? Nuže, já jsem toto dítě, předmět *prozíravé lásky Otce*, který neposlal své Slovo, aby vykoupilo *spravedlivé*, nýbrž *hříšníky*. Chce, abych ho milovala, protože mi *odpustil* ne mnoho, ale *VŠECHNO*. Nečekal, že ho budu *milovat mnoho* jako sv. Magdaléna, ale chtěl, abych *VĚDĚLA*, že On mne miloval *nevýslovnou prozíravou láskou*, abych ho já nyní milovala *až k šílenství!*... Slyšela jsem, že se nesetkal s čistou duší, která by víc milovala než duše kající. Jak bych chtěla usvědčit toto tvrzení z omylu!...

(Sv. Terezie od Dítěte Ježíše, AS 83)

Začínáme rok Boha Otce...

P. Vojtěch Kodet OCarm.

(Upravený přepis promluvy při mši svaté o první sobotě v měsíci prosinci 1998 v kostele Panny Marie Karmelské v Kostelním Vydří)

Bratři a sestry, před týdnem jsme společně vstoupili do třetího roku přípravné fáze na oslavu velkého jubilea; a tento rok je zasvěcen nebeskému Otci. To je pro nás velká šance. Poněvadž máloco potřebuje lidstvo tolik, jako právě novou zkušenost s Bohem jako Otcem.

Celý svět žije v jakémsi syndromu z nedostatku otcovství. Lidé této doby ve své většině zažili velice bolestný rozpad rodin, krizi rodinných vztahů a nedostatek toho, co je určováno vztahem otce k rodině, k dítěti a co tak hluboce poznamenává také vztah k Otci nebeskému. Bůh tomuto světu nabízí uzdravující lék. Každý, kdo pozná Boha jako Otce, může - přes všechny negativní zkušenosti, které prožil jako dítě s otcovstvím lidským v tomto světě a které si bezděčně promítl do vztahu k Otci nebeskému - tímto poznáním Boha prožít veliké uzdravení. A tím hlouběji pochopit smysl svého vlastního života. Najít znovu chuť k životu, najít sebe sama, najít spoluzodpovědnost za tento svět, a v Bohu nalézt také velikou naději vstříct tomu, co máme před sebou.

Máloco v životě s Bohem je tak zkruslováno jako právě ty nejzákladnější pojmy. A mezi ně patří také pojem otec. Přitom pro Pána Ježíše byl vztah k Otci zcela stěžejním a určujícím pro celý jeho život, pro celou jeho službu a zvěstování. Jak dosvědčují evangelisté, několikrát se ve svém životě odvolával na to, že přece přišel proto, aby plnil vůli Otce; že jeho pokrmem je konat vůli Otcovu. Badatelé bible spočítali, že slovo Otec bylo v Ježíšových ústech nejčastěji; žádné jiné jméno nepoužil o Bohu vícekrát než právě toto. A přitom právě tento Otec byl tak skrytý a tajemný. Ježíš sám řekl: „Nikdo nezná Otce, jenom Syn a ten, komu to chce Syn zjevit“ (Mt 11,27).

Ale my víme, že Ježíš přišel, aby zjevil Otce. Přišel, aby nám odhalil jeho krásnou tvář. Aby nás uvedl do společenství s ním. V dnešní vstupní modlitbě jsme prosili, aby lidé znovu byli uvedeni do poznání Otce a na sobě zažili velikost Božeho synovství. Je to tedy jedinečný úkol, který máme před sebou. Jedinečná šance a milost. Bůh se nám chce znovu ukázat jako Otec. Otec milující a milosrdný, Otec, který těší svůj lid a k jeho záchraně poslal svého Syna.

„Těšte, těšte můj národ - praví váš Bůh. Mluvte k srdci Jeruzaléma, volejte

k němu, neboť je skončena jeho robota, odčiněna jeho vina, vzal totiž z Hospodinovy ruky dvojnásob za všechny své hříchy“ (Iz 40,1-2).

Bůh, který poslal svého Syna Ježíše Krista, se rozhodl skoncovat s lidskou špatností. A proto on jediný může vyhlásit toto veliké „milostivé léto“ a říct: těšte můj lid, je skončena robota, nastalo veliké milosrdenství. Jediné, co brání tomu, abychom na sobě zažili tuto Otcovu starost a péči, je naše vlastní nepřijetí Boha jako Otce nebo nepřijetí jeho lásky k nám.

Lidé nevědí, kdo je to Bůh Otec. Kdyby věděli, museli by změnit svůj život. Jan Evangelista Urban, veliký muž tohoto století, napsal, že člověk je takový, jakou má představu Boha. Protože to, jaký je „náš“ Bůh, hluboce ovlivňuje nás samotné. Jestliže se někdo domnívá, že Bůh o něho nestojí, že Bůh není v jeho životě přítomný, on sám potom neprožívá zodpovědnost za svůj život. Jestliže Boha prožívá jako toho, kterému se nedá rozumět, pak i sám nikdy nebude rozumět svému životu. Jestliže prožívá Boha jako toho, který je nepřítomný, tak se vždycky bude domnívat, že Bůh o něho nemá zájem a že nemá zájem vůbec o nic z toho, co prožíváme. Jestliže vnímá Boha jako toho, který je trestající, který je jenom přísný a tvrdý, sám bude takto tvrdý; k sobě i k druhým.

Je to tedy veliká zodpovědnost nás křesťanů, kteří jsme přijali víru a poznali Ježíše, abychom nejprve očistili ve svém srdci i ve své mysli svou představu nebeského Otce a tuto očistěnou představu pak předávali dál. Budeme se celý rok povzbuzovat nad texty Písma, abychom se otevřeli poznání Otce, které podstatně ovlivňuje náš život. My, kteří jsme poznali Otce jako toho, kdo volá k životu, jako toho, kdo nás chrání, jako toho, kdo nám stále dává naději, víme, že nic není důležitějšího než právě toto. Poněvadž však představa Boha jako Otce je v lidech velice zkruslená, proto Písmo svaté používá také pomocné obrazy. Jeden z těch pomocných obrazů je Bůh jako pastýř.

„Jako pastýř pase své stádo, svým ramenem je shromažďuje, ve svém klínu beránky nese, ovce s mládaty pomalu vede“ (Iz 40,11).

Takovýmto způsobem se Bůh dává poznat ve své péči o člověka. Zvlášť současnému člověku, který je tolik poznamenán nedůvěrou, neláskou, který na sobě samotném prožívá pocit rozčarování, někdy jakéhosi vnitřního odkopnutí, nedocenění, jakéhosi poznamenání, ponížení životem nebo druhými lidmi, právě jemu je tato představa pastýře velice blízká a je pro něj důležitá: Bůh jako ten, který se nás ujímá a vede nás; ten, který nám ukazuje cestu; ten, který vždycky ví, jak ven z každého problému; který nás nenechává zabloudit, a nebo dokonce - když zabloudíme - tak se nás ujme znovu. Jako pastýř, který má velikou radost, když najde ztracenou ovci; takový je náš Bůh, který se raduje z návratu hříšníků.

S nebeským Otcem je spojeno také jedno podstatné svědectví o Bohu

v bibli, a to je Boží milosrdenství. Základní Boží vlastnost, lépe řečeno vlastnost Boží lásky. Hlavním tématem tohoto roku spojeného s Bohem Otcem bude také láska Boží, ctnost lásky jako taková, tak jako v loňském roce s třetí božskou osobou byla tematicky spojena ctnost naděje. Jenomže z lásky se vytratilo to, co ji tvořilo božskou a krásnou. Proto je tak důležité rozjímat o lásce v souvislosti s Bohem: jak Bůh miluje člověka; a nejen to, i jak Bůh žije v lásce sám v sobě svým vnitřním životem. I to bude předmětem našich kázání a katechezí.

Jsmo si vědomi toho, že to, co zatemnilo náš vztah k Bohu, co způsobilo, že nevnímáme lásku Boží - až mnozí lidé řeknou, že nejsou Bohem milováni -, je naše vzdálenost od Boha. Někdy zaviněná, někdy nezaviněná přímo. Vzdálenost, která je způsobena jak dědičným hříchem, tak hříchem osobním a také vším tím bolavým, co jsme v životě už prožili, vším naším rozčarováním nad životem, zklamáním druhými lidmi, vším, co přineslo ztrátu naší důvěry v člověka, ve vztahy a v to, co máme před sebou.

Právě proto nám Svatý otec klade na srdce, abychom se nechali v tomto roce, zasvěceném Bohu Otci, „vést do Otcova domu“ - cestou pokání, obrácení. Abychom znovu důsledně zaměřili svoji pozornost k Otci, ne k sobě. Obrácení začíná tam, kde se člověk přestane „motat“ kolem sebe a začne se důsledně, poctivě věnovat tomu, který ho zve k životu, který mu život dal, který ho zve do svého domu - samotnému Bohu. Přes všechny těžkosti a starosti, které život přináší, budeme stále znovu a znovu upínat svoji pozornost k němu a prosit ho, aby se nám dal poznat. Prosit Ježíše, aby nám zjevil Otcovu tvář, prosit Ducha svatého, aby očistil naše představy. A samotného Otce prosit, aby nás zahrnul svým milosrdenstvím.

Je pozoruhodné, že Bůh v Písmu vystupuje jako Otec také s mateřskými rysy. V prorockví Izaiášově čteme, že kdyby matka zapomněla na své dítě, Hospodin na nás nezapomene. Čteme o něm jako o tom, který se stále slitovává. A jehož láska je něžnější než láska matky. Je to veliké tajemství: Bůh je Otec, který se k nám projevuje také jako matka. Právě na slově *milosrdenství, slitování* to můžeme lépe pochopit, poněvadž v originální řeči Písma Starého zákona výraz slitování má stejný slovní základ jako „mateřský klín“. K Otci tedy patří mateřský klín i otcovská náruč. Jestliže potřebujeme, aby nás otec pevně držel a potřebujeme se také schoulit, abychom našli slitování, pak víme, že nikdo v tomto světě nám nemůže být oporou víc než právě on. Náš Otec s mateřským klínem. Otec, který nás vždycky dokáže přivinout na svoji hrud', který dokáže otevřít svoji náruč, tak jako otec v Ježíšově podobnosti o marnotratném synu.

Nechme se tedy vést na této cestě do Otcova domu. Nebojme se pokání, poněvadž pokání je cesta našeho očistění k radosti. Pokání je cesta, na jejímž konci stojí veliká radost z návratu, tam člověk nalezne znovu sebe

sama, nový smysl své životní cesty a pravou radost, která je ukryta na dně jeho srdce.

Prosme tedy Boha, aby znovu nad námi zazářil jako ten, který se slitovává. Jako ten, který je v lásce k nám vždycky první, který nás nikdy nepřestane milovat, protože jsme jeho. Který nedovede jinak, než se slitovat, protože nás vykoupil krví svého Syna. Všechny těchto věcí se budeme tedy letos dotýkat. To, co máme před sebou, je krásné a veliké. Bylo by pro nás dobré, kdybychom každý den vyjádřili nebeskému Otci - alespoň prostou větou - svoji touhu poznat ho, touhu po obnově důvěry v jeho lásku, touhu po tom, abychom nově zažili jeho milosrdenství. A já věřím, že se nenechá zahanbit.

Duch svatý: dar a síla

P. Gianni Colzani

Článek P. Giannioho Colzaniho přináší souhrnnou úvahu rázu biblického, historicko-teologického a církevního, týkající se třetí osoby Trojice, a to na pozadí „znovuobjevení“ Ducha svatého, k němuž došlo v posledních desetiletích. Zvláště významné jsou úvahy o „struktuře“ Ducha svatého, která sestává z dvojí dynamiky: ék-stasis jako přítomnosti Boha vycházejícího vstříc a kénosis jako jeho omezení sebe, aby mohl být nablízku druhému.

Až do doby před dvaceti, třiceti lety se obvykle mluvilo o mlčení a zapominání pokud jde o Ducha. Duch svatý byl velkou neznámou. Ještě v r. 1951 E. Brunner prohlašoval, že Duch bude vždycky popelkou teologie a že pro teologii bude dynamismus Ducha vždycky postrachem. Duch byl opravdu prezentován jako nepoznatelný, jako nepostižitelná síla, která svobodně „vane, kam chce“ (Jan 3,8). V naší době už tomu tak není, mluví se o skutečném a pravém „znovuzrození“ Ducha. Jde o znovuobjevení, které má své příčiny biblické a ekumenické a jež mimoto nalezlo své vyjádření v některých laických hnutích, zvláště ve skupinách charismatické obnovy. Je ovšem třeba celou problematiku rozebrat, nestačí dávat průchod optimismu. Nemáme-li znova upadnout do minulých chyb, je třeba situaci analyzovat a porozumět jí; máme-li se v budoucnu opravdu orientovat, je nutno znát problémy dneška.

Pozapomenutí na Ducha a jeho znovuobjevení

Zatímco první křesťanské komunity spojovaly Ježíšovu postavu podstatně s Duchem (stačí si vzpomenout na vyprávění o Ježíšově narození a o jeho

křtu), takže pak bylo přirozené vnímat působení Ducha i v křesťanech, pro nás tomu tak není. „Mnozí křesťané, kteří rádi mluví o stvoření, o Kristově vtělení a výkupné oběti, o církvi i o budoucnosti, se zdráhají mluvit o díle Ducha svatého. Podle jejich mínění se jedná o dílo tak skryté a individuální, že každý pokus vyjádřit je teologickými termíny by byl neuctivostí. [...] Výsledkem je „podvýživa“ teologie a tudíž i modlitby, nauky a života církve.“ Nedostatečná pozornost k Duchu je nedostatečnou pozorností ke globalitě daru, jímž je Duch pro církev a pro lidstvo. Následkem toho se pojednává ochuzeně i o těch aspektech, na něž se nezapomínalo.

U kořene tohoto vyprahnutí stojí zvláště dvě příčiny. Tou první je reakce na ona duchovní hnutí, která ve všech dobách (od montanistů přes Jáchyma de Fiorese až k fraticellům) vynášela Ducha oproti církvi a proti církevnímu výkladu Písma. Reakcí na to byl postoj nedůvěry, který vedl k vzájemnému odtržení víry a duchovní zkušenosti, k zapomínání a nezájmu vůči působení Ducha, což nakonec zploštilo křesťanský a církevní život na nezbytné minimum: nedopouštět se hříchů. To, že subjektivní povznesení (Duchem) a poslušnost vůči církvi byly postaveny proti sobě jako dvě odlišné alternativy, povede ke strachu před vnitřní silou, která, zdá se, pudí a ovládá některé lidi, včetně světců; nakonec z toho vyplyne intelektuální a hierarchické pojmání Ducha a snaha podrobit jej službám církve. Odtud naléhání na rozlišování duchů; skutečnost, že se zdůrazňovalo pouze rozlišování, a to i tam, kde byl Duch přítomen jen spoře anebo nebyl přítomen vůbec, jasně ukazuje převládající postoj společenství církve: představovala Ducha jako záruku církevní instituce ve všech jejích podobách, včetně podob problematických. Odtud pak rozšířený názor, který dobře vyjádřil Manzoni: „Jaký to svatý člověk, ale jaké trápení!“ - což znamená, že Duch je potenciál mimořádnosti, hybatel některých výjimečných osobností, lidí „mimo“. Tvrdošíjnost a někdy i zaujatost, s jakou se často pohlíželi na nynější znovuobjevování duchovní zkušenosti, má patrně příčinu v této mentalitě, která nebyla ještě kriticky přehodnocena.

Druhou příčinou je teologická minimalizace Ducha, takže poněkud nakonec zmizel ze scény. Kristologie soustředila dílo spásy kolem historického Ježíše a kolem apoštolského a církevního společenství, pokračujícího v jeho díle. Duch tu není spatřován ve své autonomii zvláštní božské osoby, nýbrž jen ve svém působení ve službě Vzkříšeného a církve. Jeho úkol jakoby byl vykonán pouhým předáváním a šířením milostí a darů Vykupitele. I z traktátů o milosti vane takový redukcionismus (omezení): pozornost se přenáší na člověka ve stavu milosti, víc na obnovení osoby než na pramen této obnovy. V tomto pojetí je činnost Ducha pouze vysvětlením a projevem činnosti Kristovy: letnice jsou jen odhalením tajemství velikonoce a sedmero darů Ducha - velké téma, jemuž se pozornost věnuje - je

pouze vyšperkováním duše, jsoucí ve stavu milosti. Nanejvýš se připustí, že Duch je zdrojem tajemných, nicméně ovšem zbytečných, vnitřních útěch.

Tento redukcionismus vyšel najevo obviněním z *kristomonismu*, jež bylo vzneseno proti západní církvi druhého tisíciletí: tím, že církev podává život křesťana i život církve jako kristologické prodloužení vtělení, soustředila prý svou pozornost na hierarchický a institucionální moment tohoto prodloužení - a role a úkol Ducha zůstaly ponechány na druhém místě. Výsledkem by bylo to, o čem jsme už hovořili. I když ponecháme stranou ne nezajímavá historická upřesnění, skutečnost, že Duch byl vysunut na okraj, zůstává co do podstaty potvrzena: Duch svatý byl ponechán zbožným knihám. Je třeba zpětně uznat, že tento nezáměr o Ducha dal vznik neadekvátní kristologii a křesťanství zbavenému života. Nově se vrátit k tomuto tématu² nemůže znamenat, že budeme pasivně opakovat pravdy a schémata, jak byly definovány v kontextu trinitárních sporů prvních staletí, ale spíše celou zkušenost víry - při znovunalezení působení Ducha „na živých deskách našich srdcí“ (srov. 2 Kor 3,3) - budeme znovu promýšlet v jeho světle.

(La rivista del clero italiano, Milano, ročník LXXVIII, č. 10 - říjen 1997, str. 647-649. Přeložila Zdena Kolářová, doplnila Kateřina Lachmanová.)

Střelné modlitby v pozůstalosti ctihodné Marie Elekty a v tradici církve

P. Michael Špaček

Mezi písemnými materiály z pozůstalosti první převorky bosých karmelitek v Praze Matky Elekty (†1663) se našly *Sentence*, které snad sepsala ona sama. Zatím nebyly nikdy uveřejněny, a tak z nich zde nabídneme alespoň ilustrativní výběr. Většinou jsou vzaty z Písma, některé i z tradice církve (např. 2b, 13b, 14, 27, 28, 40 atd.). Měly sloužit sestřám jako krátké doprovodné modlitby („aspirace“) při všem, co dělají od ranního procitnutí až do večera. Zaujmovou nás na první pohled svou přiléhavostí i krásou duchovního bohatství, které člověku otevírají svým hlubším viděním i těch

- 1) Toto obvinění přichází ze světa pravosláví, zvláště od N. Nissiotise. Viz diskusi o tom u Y. Congara, *Pneumatologie ou „Christomonisme“ dans la tradition latine?*, „Ephemerides Theologicae Lovanienses“, 45 (1969), pp. 394-442.
- 2) C. Heitmann - H. Mühlen, *La riscoperta dello Spirito. Esperienza e teologia dello Spirito Santo*, Jaca Book, Milano 1977.

nejobyčejnějších věcí jako je oblékání, sestupování se schodů či umývání rukou. Jaké místo zaujmají takové modlitby v tradici církve? Pro jejich krátkost je jistě zařadíme mezi tzv. **střelné modlitby**. Ty spočívají v hnutí srdce a myslí směrem k Bohu. Chtějí takříkajíc jako střela zasáhnout Boží srdce a často na ně jako na bránu Boží dobroty tlouci. Jedná se o krátké formule, převzaté z Písma nebo jím inspirované, pronášené v rozpoložení radosti, dobra, pokoje nebo bolesti či utrpení, a najdeme je jak u světců, tak i u mnoha dalších „řadových“ křesťanů.

Slouží k ožiování vědomí Boží přítomnosti, zesilují spojení s Bohem i spojení naší činnosti s vůlí Boží v přítomném okamžiku. Jsou to tedy modlitby, které lze sladit s denními zaměstnáními a setrvávat tak v ovzduší vnitřní modlitby, aniž by se kvůli tomu práce přerušovala.

Jejich počátky najdeme v rané době církve. Sv. Augustin v listu Probě (130,20) píše o egyptských poustevnících: „Konají časté modlitby, ale kratičké, jakoby rychle vrhané.“ Vyjadřuje tak dynamiku modlitby, která je „vrhána“ k Bohu srdcem či vůlí v podobě vzdechů, kratičkých vzývání. Střelná modlitba se proto nazývá také „vzdech“ (*aspiratio*), aby to vystihovalo modlitbu krátkou a stálou jako dech. Benediktin dom A. Baker (†1641) píše, že „tyto vzdechy jsou krátká, živá hnutí duše k vyjádření žízň, touhy po Bohu“. Uvádí několik příkladů: „Můj Bože, ty sám mi stačíš!“, „Kéž jsem nic a ty jsi všechno, můj Bože!“, či ještě kratší: „Ó lásko!“, „Nekonečné Dobro!“

Jiný autor, theatin L. Scupoli (†1610), tvrdí: „Je také zvykem modlit se dokonale tak, že člověk setrvává v Boží přítomnosti a svou myslí - aniž by říkal co jiného - vrhá občas k Bohu vzdechy, obrací k němu oči i srdce, toužící jej milovat. Krátká a zanícená touha ať ti přispěje k tomu, abys jej miloval čistě, uctíval jej a sloužil mu“ (*Duchovní boj*, 2,14). Skvělým dokladem je i rozlet vytržení sv. Františka z Assisi: „Můj Bůh a mé všechno!“ Toutéž cestou se ubírá také slavná „modlitba srdce“, která navazuje na starobyrou hesychastickou tradici Východu a stala se známou hlavně díky spisu *Vyprávění ruského poutníka*.

Podobnou praxi najdeme i v různých nekřesťanských náboženstvích. Je prováděna zřejmou touhou, aby Boží jméno přecházelo ze rtů do myslí a srdce, což jsou tři velká duševní centra, která i my označujeme malým křížem, když se ve mši svaté přežehnáváme před evangeliem.

Můžeme proto shrnout, že střelné modlitby disponují duši ke spojení s Bohem a také ji k němu přivádějí. Takto se vyjadřují sv. František Salecký (*Uvedení do zbožného života* II,13), Terezie z Avily (*Hrad v nitru*, komnata 7,2) i sv. Jan od Kříže (*Plamen lásky žhavý*, strofa 4). Nejedná se tedy o pouhé zbožné úkony, ale o opravdovou přístupovou cestu k dokonalosti a mystické zkušenosti.³

Ze *Sentencí* M. Elekty můžeme uvést jako příklad tyto:

67a. Hospodine, chci tě oslavovat z celého svého srdce, chci vyprávět o všech tvých podivuhodných skutečích. (Ž 9,2)

68b. Miluji tě, můj Pane, víc než sebe a nade všechno! (srv. Dt 6,5)

69b. Smiluj se nade mnou, Bože, pro své veliké milosrdenství! (Ž 50,3)

69c. Pozdě jsem si tě zamiloval, krásno tak dávná a tak nová! (sv. Augustin, *Vyznání*)

63. *V těžkostech*: Popatř na mou bídu a trápení, odpusť mi všechny hříchy! (Ž 24,18)

71i. K tobě se utíkám, Hospodine, ať nejsem zahanben na věky! (Ž 30,2)

74e. *V nebezpečích*: Pán je mé světlo a má spása, koho bych se bál? (Ž 26,1)

109. Nepustím tě, Pane, dokud mi nepožehnáš! (Gen 32,26)

114i: Jsi má ochrana a můj štít, důvěřuji tvému slovu. (Ž 118,114)

3) Srov. *Dizionario enciclopedico di spiritualità*, Řím 1990, str. 1110-1112.

Některé sentence M. Elekty (č. 76-90) jsou zase jiného druhu. Jsou určeny jako **posila či prosba v pokušeních**. Už sv. Pavel nabádá: „Oblečte se do plné výzbroje Boží, abyste mohli čelit ďáblovým nástrahám. Vezměte meč Ducha, to je Boží slovo“ (Ef 6,11,17). Výroky Písma mají velkou účinnost v boji proti ďáblu. I Ježíš jimi při pokušení třikrát satana odráží (Mt 4,3nn). Už ve starověku mniši ve dne a zvláště v noci recitovali žalmy; byly pro ně účinnou zbraní proti Knížeti temnoty. Evagrius ve 4. stol. posbíral 487 biblických výroků vhodných jako obrana proti osmi hlavním okruhům pokušení (které v naší západní tradici známe v poněkud pozměněné podobě jako „sedm hlavních hříchů“). K takové modlitbě vybízí poustevníky na Karmelu sv. Albert ve 14. kapitole řehole.

Jelikož však bylo obtížné pamatovat si početné biblické citace - zvláště pro mnichy, kteří neuměli číst - hledalo se něco na způsob univerzální zbraně. Tou se stalo vzývání Ježíše, které je „holí k zahnání všech démonů“, podle slov sv. Pavla: „ve jménu Ježíšově musí pokleknout každé koleno, na zemi i v podsvětí“ (Flp 2,10).

Sentence č. 76-90 na seznamu M. Elekty navazují na tuto dávnou tradici. Patří do výzbroje proti pokušení, ať už jako Boží slovo k nám nebo jako naše vzývání Pána o pomoc:

76a. Buď mi, Pane, můj Bože, útočištěm, pevnou věží proti nepříteli! (Ž 60,4)

76c. Pane, povstaň nám na pomoc a vysvoboď nás pro své jméno! (Ž 43,26)

78b. *Ve chvílích smutku*: Proč se rmoutíš, má duše, a proč ve mně sténáš? Doufej v Boha, vždyť zase ho budu chválit! (Ž 42,5)

79. *Proti pokušení k marné slávě*: Nikoliv nám, Hospodine, nikoliv nám, ale svému jménu zjednej slávu! (Ž 113,1)

80. *Proti touze po světských počtech a po věcech tohoto světa*:

a. Nakloň mé srdce k svým příkázáním, nikoliv však k nespravedlivému zisku! (Ž 118,36)

b. Odvrát mé oči, ať nevidí marnost, dej mi život na své cestě! (Ž 118,37)

83. *Proti smyslnosti*: Stvoř mi čisté srdce, Bože, obnov ve mně ducha vytrvalosti! (Ž 50,12)

86. *Proti únavě a omrzlosti*: Pozvedni mě podle svého slova, oživ mě na své cestě! (Ž 118,28,37)

89. *Proti mlsnosti*: Nejen z chleba žije člověk, ale z každého slova, které vychází z Božích úst! (Mt 4,4)

Většina *Sentencí* M. Elekty je však určena jako **doprovod různých úkonů dne**:

3. *Při spatření denního světla*: [Navštívil nás,] aby zazářil těm, kdo žijí v temnotě a v stínu smrti, a uvedl naše kroky na cestu pokoje (Lk 1,79).

7. *Při oblékání hábitu*: Kéž mě Pán oblékne v nového člověka, který je stvořen podle Boha jako skutečně spravedlivý a svatý. (Ef 4,24)

8. *Při přepásávání se*: Dokud jsi byl mladší, sám ses přepásával a chodils, kam jsi chtěl. Ale až zestárneš, jiný tě přepásá. (Jan 21,18)

11. *Při vycházení z cely*: Ženich je tady! Jděte mu naproti! (Mt 25,6)

13b. *Při každém použití svěcené vody*: Očist' mé srdce i mé rty, všemohoucí Bože!

18b. *Před vnitřní modlitbou*: Budu mluvit k svému Pánu, ač jsem prach a popel. (Gn 18,27)

19c. *Po jejím skončení*: Bože, upevni to, co jsi v nás vykonal! (Ž 67,29)

22a. *Při každém odchodu z domu*: Na ulicích a náměstích budu hledat toho, kterého tolik miluji. (Přs 3,2)

23b. *Při vystupování po schodech*: Vystupuji k svému Otci a k vašemu Otci. (Jan 20,17)

30a. *Při vycházení z cely*: Ukaž mi své cesty, Hospodine, a pouč mě o svých stezkách (Ž 24,4)

31. *Přede mšň svatou*: Přistoupím k Božímu oltáři, k Bohu, který mě naplňuje radostí. (Ž 42,4)

35c. *Po přijímání*: Můj milý je můj a já jeho. (Přs 2,16)

36b. *k práci*: Unaven jsem již voláním, hrdlo mi ochraptělo; oči mi zeslábly, když vyhlížím svého Boha. (Ž 68,4)

37a. *K psaní*: Ve svitku knihy je o mně psáno, že mám konat tvou vůli. Můj Bože, to chci a tvůj zákon mít v hloubi srdce. (Ž 39,8-9)

37c. *K psaní*: Vepsal sis mě do svých dlaní, Pane, svou krví. (Iz 49,16)

38a. *K umývání rukou*: Úplně ze mě smyj mou vinu! (Ž 50,4)

39. *Před jídlem*: Mým pokrmem je plnit vůli Otce, který je v nebesích. (srv. J 4,34)

48. *Při každé činnosti*: Naše pomoc je ve jménu Hospodina, který učinil nebe a zemi. (Ž 123,8)

Všechno k slávě Boží!

62. *Po duchovní četbě*: Jestliže mě milujete, budete zachovávat má příkázání. (Jan 14,15)

94c. *Při spatření vody*: U tebe je pramen života, v tvé záři vidíme světlo. (Ž 35,10)

96j. *Při obdivování oblohy*: Jak milý je tvůj příbytek, Hospodine zástupů! Touží, ba prahne má duše po Hospodinových síních. (Ž 83,2-3)

Tyto sentence nám zase připomínají starobylé židovské modlitby *berakot*, které jsou neodmyslitelnou součástí osobního i bohoslužebného života židů. I ony jsou ozvěnou biblických výroků. Prostupují všechny úkony a události dne a jsou i stavebními kameny každé bohoslužby. Již úkony ranního vstávání jsou doprovázeny řadou krátkých *berakot*, např.:

- při otevření očí: Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který slepé činí vidoucími,
- při vstoupení na podlahu: ...který rozestřel zemi nad vodami,
- při chůzi: ...který řídí kroky člověka,
- při pokrývání hlavy: ...který Izraele korunuje slávou.

Berakot se pronášejí i při různých událostech, např.:

- při spatření blesku, při zemětřesení, hromu: Požehnaný, jehož silou a mocí je naplněn svět,
- při spatření duhy: ...který je pamětliv smlouvy, je věrný své smlouvě a splní své slovo,
- při dobrých zprávách: ...který jsi dobrý a činíš dobré,
- při špatných zprávách: ...který jsi spravedlivý soudce.

Tyto *berakot* vyrůstají z vědomí, že náš život se vším, co přináší, je službou Bohu živému, přítomnému ve stvoření a jeho dějinách.⁴ A zase naopak člověka k tomuto vědomí vrací. Viditelný svět kolem nás a naše všední činnost v něm nám totiž mohou Boží přítomnost značně zastírat. Tyto modlitby naopak způsobí, že všechno, i to nejobyčejnější, se stává připomínkou Boha a jeho péče o nás.

Ve středověku i v barokní době byly proto v oblibě knihy, které vysvětlovaly „symboly světa“. Dočteme se v nich, že holubice např. připomíná rozjímavý život, tráva pomíjejcnost života, orel zase vzlet k Bohu apod. Dokládalo se to mnohdy i veršem Písma, např. „Budu rozjímat jako holubice“ (*Jer* 38,14). Tato symbolika se opírala o zákon asociace. Spojíme-li spolu dvě představy, potom při jedné se vždy vybaví i druhá. Tak pouhý pohled na holubici připomněl člověku potřebu rozjímat, při sečení trávy se nevyhnul myšlence na smrt a cíl života.

Voroněžský biskup Tichon Zadonský (†1783), v ruské církvi ctěný jako světec, napsal dílko *Duchovní poklad posbíraný v přírodě*. Napodobuje tu starší spis anglikánského biskupa Halla, který čerpal téměř doslovně ze středověkých autorů katolických. Jsou to kratičká rozjímání, jaká nás mohou napadnout při pohledu na věci, které denně máme na očích. Tomu,

4) Srov. F. KUNETKA, *Židovské kořeny křesťanské anafory*, Olomouc 1994, str. 16-20.

kdo si na ně navykne, se stává styk s vnějším světem neustálou duchovní četbou.

Sv. Kateřina Sienská si zase „překládala“ všechno, co viděla, do duchovního jazyka. „Překlada“ skutečně užíváme k tomu, aby se nám cizí jazyk stal srozumitelným. Jestliže hřích a zlé náklonosti činí mluvu světa cizím zvukem, duchovní chápání ji převádí do mateřštiny.⁵

Jestliže kontempace znamená vidět pod povrchem hlubší, duchovní skutečnosti, Boží přítomnost a poselství, pak modlitby zmíněného typu jsou propojením viditelného s neviditelným. Jsou průzorem vedoucím ke kontemplaci.

Podobně měly působit také modlitby či spíše biblické citáty, které doprovázely na Západě i na Východě každý úkon oblékání kněze i jáhna před sv. liturgií.

Může být takový způsob modlitby, který má už tak dlouhou historii, užitečný i pro dnešního člověka? Otec T. Špidlík k tomu říká:

Kdo s dobrým úmyslem pracuje, modlí se. Jenže i když začínáme práci s nejlepším úmyslem, poněmhu se přimísí motivy jiné, cizí, ani nevíme jak. Všiml si toho i sv. Bernard, když nadšeně kázal. Začal dobře, veden horlivostí. Uprostřed zápalu však zpozoroval, jak je rád, že ho lidé obdivují. Zdálo se mu, že už nekáže pro slávu Boží.

Je to jako se střelou, kterou namířili do dálky, ale ona brzy začne svou vahou padat k zemi. I náš dobrý úmysl vyprchává, je potřeba ho obnovovat, dát mu nový impuls. K tomu jsou velmi vhodné střelné modlitby. Tato krátká zvolání mají tu výhodu, že zapadnou přímo do životních situací, a proto bývají velmi upřímná. Protože jsou tak krátká, nemusíme bojovat s rozžitostí a únavou. „Kratičká modlitba je velký poklad,“ říkali Otcové. Staří mniši užívali nejraději veršů z žalmů. Uměli je většinou zpaměti. Jeden z nich se stal pověstným. Před každou prací, cestou, rozhodnutím se mniši pokřížovali a řekli verš žalmu 69,2: „Pane, pospěš mi na pomoc!“ Dodnes tak začínají hodinky breviáře.

Krátká střelná modlitba, která se často opakuje, proniká tajemným psychologickým procesem do naší mentality, stává se jakoby součástí našeho já, přetváří nás, dává směr našemu životu. Prázdná hesla a reklamy, často opakované, dovedou člověka ochudit a připravit o klidnou rovnováhu. Vniká-li k nám stejným psychologickým postupem opravdová nadpřirozená pravda, ta náš vnitřní život obohatí a rozvine. Taková krátká modlitba se pak opravdu stane velkým pokladem.⁶

5) Srov. T. ŠPIDLÍK, *Prameny světla*, Řím 1981, str. 93-94.

6) Srov. T. ŠPIDLÍK, *Prameny světla*, Řím 1981, str. 414-416.

Ze života jedné židovské rodiny

Kapitola VIII - Služba v lazaretu v Hranicích na Moravě

(Vzpomínky Edity Steinové)

3. část

Daleko nejmilejší mi byl styk s pacienty, i když s sebou přinášel i některé těžkosti. V našem lazaretu byly totiž zastoupené všechny národy rakousko-uherské monarchie: Němci, Češi, Slováci, Slovinci, Poláci, Rusíni, Maďaři, Rumuni, Italové. Nezřídka také Cikáni. K tomu mnohdy ještě nějaký Rus nebo Turek. K dorozumívání lékaře s nemocným existovala knížečka, která obsahovala nejnnutnější každodenní otázky a odpovědi v devíti řečech. S tou jsem se obeznámila také já. Když jsem jednou byla právě na cestě do naší kuchyňky, slyšela jsem dost daleko u jedné postele Dr. Picka, jak říká sestře Emmě: „Dávejte pozor, ta to určitě ví!“ Pak na mě zavolal přes celý sál: „Sestro Edito, jak se řekne ‚potit se‘ maďarsky?“ Zavolala jsem na něho chybějící sloveso, aniž bych se zastavila. Těmito pár drobtů a posunkovou řečí jsme si pomáhali. Asi by to bylo dělalo ještě víc těžkostí, kdyby lidé měli potřebu se s druhými bavit. Ale většina jich byla ve stavu, kdy to vůbec nepřicházelo v úvahu. Jejich úplná bezmocnost a potřeba péče mi dělaly práci obzvlášť milou. Velmi brzy jsem poznala rozdíly národností. Na stanici jsme neměli ani jednoho říšského Němce. Později jsem jich měla jako pacienty několik. My německé sestry jsme jásaly, když jsme v transportu objevily nějakého krajana. Když jsme ho ale měly několik dní na svém pokoji, pak jsme byly obvykle pořádně zaražené. Byli nároční a kritičtí, ti naši krajané, a když se jim něco nelíbilo, mohli vzbouřit celý sál. „Divoké národy“ byly pokorné a vděčné. Bylo mi jich tolik líto, oněch ubohých Slováků a Rusínů, které vyrvali z pokojných vesniček a poslali do pole. Co oni věděli o dějinách německé říše a habsburské monarchie? A teď tu leželi a trpěli, aniž by věděli proč.

Maďaři, proslavení svojí statečností v poli a vůči nám rytířsky laskaví, byli nejchoulostivější pacienti. Když nově přichozí při prvním převazu na operačním sále hlasitě nařikal, zavolalo se na něj: „Nem sabot, Magyar!“ (To se nesmí, Maďare.) Pak na několik okamžiků bolestný křik utichl. V národnostech se člověk nemýlil. Čechy, kteří byli pro svou „zradu“ německé věci tak nenávidění, jsme poznali jako nejtrpělivější pacienty a jako ty nejochotnější k pomoci. Jednou jsem musela přeložit pacienta v bezvědomí, který byl hodně těžký, na jinou postel, abych tu jeho dala do pořádku. Ty, kteří byli při jasném vědomí a nebyli tak těžcí, jsem obvykle

na vedlejší postel přenášela sama. Když je člověk správně uchopil, šlo to docela dobře. Ale v tomhle případě to nebylo možné. Protože nebyla nablízku žádná sestra, poprosila jsem mladého českého Němce, aby mi pomohl. Dařilo se mu už dobře a špacíroval líně po sále. Byl vždycky milý jako dítě a mně velmi oddaný. „Sestro,“ řekl teď rozpačitě, „rád bych to kvůli vám udělal. Ale nemůžu, příliš se mi to hnusí.“ Tu dobrovolně přispěchal jeden Čech. Zdaleka nestál tak pevně na nohou jako ten první. „Taky to pro mne není snadné,“ řekl, „ale nemocnému člověku je třeba pomoci.“

(...) Někdy přišel do sálu polní duchovní v uniformě a procházel řadami. Musím říct, že vypadal málo důvěryhodně; také jsem si nikdy nevšimla, že by se u někoho zdržel delší dobu. Nikdy jsem nezažila, aby nějakému nemocnému bylo přineseno sv. přijímání nebo uděleno sv. pomazání. Bohužel jsem v těchto věcech byla tak neznalá, že mě ani nenapadlo se na to ptát nebo se o to starat.

Jiným hostem, který někdy přišel, byl nadporučík, jemuž podléhala vojenská kancelář. Byl vždycky navýsost zdvořilý a přísně nakazoval lidem, že mají sestry poslouchat jako jeho samotného. Nutnější než u pacientů to bylo u domobranců, které jsme měly na pomoc. Zpočátku jsem byla úplně zděšená, že se od vojáků čekalo, že budou dělat ty nejnižší a nejspínavější práce. Nevzpírali se tomu otevřeně. Ale Poláci a Češi mezi nimi odporovali pasivně tím, že dělali, jako by německým rozkazům nerozuměli. Když jsme chtěly mít sál zametený, musely jsme takového člověka popadnout za ramena a vrazit mu koště do rukou. Pak se snad uráčil začít s prací. Jak jsme se k nim ale otočily zády, musely jsme být připravené na to, že koště stálo brzy zase v koutě. Měly jsme lenochy nahlásit nadporučíkovi. Ale Rakušané měli tak strašné tresty - svázání nebo dokonce bití. Tomu jsme přece nechtěly vystavit nikoho.

Když jsem byla na tyfóvé stanici dva týdny, dostala jsem noční službu. V našem sálu jsme ji držely střídavě. Tak potom člověk po 14 dní přicházel na stanici jen v noci - od 7 hodin večer do 7 ráno - a den byl na odpočinek. Kolem 9 ráno býval pro noční službu oběd, pak měli asi do 6 večer spát, o půl sedmé se navečeřet a pak jít na stanici. Na noc dostávali konvičku kávy, dva tlusté krajíce chleba s máslem a vejce. Pro ty, kdo sloužili noční, tu byla zvláštní ložnice; do ní jsem teď přesídlila také já. Když měl člověk dobré přítelkyně, které se mu postaraly o oběd, mohl si ho nechat v obvyklou hodinu vyzvednout a přinést k posteli. Pak nebylo třeba být už kolem 9 na místě, ale bylo možné zůstat déle venku. Protože po světle, vzduchu a slunci toužil člověk víc než po spánku.

Když jsem první večer šla se svou konvičkou kávy k jízdárně, potkal mě Dr. Pick s jedním kolegou. Popřál mi na noc štěstí a řekl tomu druhému:

„Je tady dva týdny a převzala už odpovědnost za 60 tyfových pacientů.“ Ale čekalo mě ještě víc. Vrchní sestra mě nechala zavolat a zeptala se mě, jestli umím dávat injekce. Učila jsem se to, i když jsem to dosud nedělala často. Prosila mě, abych dávala trochu pozor i na II. sál; Polka, která tam měla noční (malý kaprál!), se v injekcích nevyznala. Také na III. sál jsem se měla občas podívat, protože tam byla jen ošetřovatelka. Nakonec mi předala ještě malý izolační pokoj: tam byl přeložen jeden pacient z našeho sálu, protože se u něho zjistila difterie. Byl to Cikán, který nám už způsobil mnoho starostí, protože odmítal přijímat potravu. Strašlivě zhubl a jeho snědá tvář byla zsinalá. Difterie mu dodala zbytek. Ale nezemřel během mé noční služby. Naproti tomu mě malá Polka celá vystrašená hned první noc dovedla k jednomu umírajícímu. Umírající ubožák se s ní vůbec nemohl dorozumět. Byl to Němec a ona německy nerozuměla. Poslala jsem ji rychle za lékařem, který měl u nás noční, a připravila jsem mezitím injekci. Lékař přišel brzy, ale už nebylo pomoci. Mohl jen vyčkat smrt a konstatovat ji.

To bylo poprvé, co jsem viděla někoho umírat. (...)

Když jsem večer přišla do sálu, nejprve jsem ho celý obešla. (...) Procházela jsem řadami a přesvědčila se, jak jsou na tom těžce nemocní pacienti. Když pro lidi nastala doba spánku a nebylo nic zvláštního, posadila jsem se k malému stolečku, psala jsem dopisy nebo četla. Do Hranic jsem si s sebou vzala jen dvě knížky: Husserlovu „Ideje“ a Homéra.

Hned za mnou v první řadě ležel jeden Čech, muž ve středních letech, malý a slaboučký. Měl tak omrzlé nohy, že několik prstů vypadalo jako zuhelnatělé a museli mu je amputovat. Skoro nikdy nespal a skoro celou noc měl v ústech svou fajku. Klidně jsem ho nechala, ačkoli kouřit v posteli bylo lidem přísně zakázáno. Nechtěla jsem mu brát tuto útěchu.

Také Mario ležel obvykle beze spánku, s velkýma, lesknoucíma se očima. Jednou mi pokynul a dal mi znamením na srozuměnou, že by mi rád nadiktoval dopis. Pravděpodobně si všiml, že jsem občas psávala. Přinesla jsem papír a pero a klekla jsem si vedle jeho postele. Svými rty vytvářel slova - nemohl ani šeptat - a já jsem se mu s napjatou pozorností dívala na ústa, odečítala každé slovo, napsala ho a každou větu, kterou jsem měla hotovou, jsem mu ukazovala, aby ji překontroloval. Tak jsme dali dohromady docela dobrý italský dopis jeho sestřím. Byla to jistě první zpráva, kterou od jeho nemoci doma dostali. Zanedlouho na to mu Dr. Pick při vizitě oznámil, že psaly jeho sestry. Velká námaha, kterou jsme si s Mariem dali, se bohatě vyplatila. Po řadě týdnů urputná nemoc povolila, vrátil se mu zase hlas - dokonce opravdu silný hlas - mohl s chutí jíst a konečně i vstát. (...)

Několik nocí mi dal zabrat jeden pacient v těžkém deliriu. Už ho přivezli bez jasného vědomí; zdál se sice dobrosrdečný, ale trápily ho děsivé můry. Když jsem k němu přišla, chytil se mého bílého pláště a volal: „Sestro, pomozte mi, pomozte mi!“ Jednu noc chtěl stále utíkat. Nezbylo mi nic jiného než ho pevně přivázat. Přes celou postel jsem přetáhla prostěradlo a cípy jsem přivázala k rámu postele. Neklidnému nemocnému čouhala ještě hlava, ale jinak byl chycen. Ovšem když se nějakou dobu činil - byl to silný muž -, uzly se uvolnily a musela jsem s prací začít nanovo. Přitom mě jednou překvapil lékař, který měl tu noc službu a chtěl se podívat, co se na stanici děje. Byl to mírumilovný venkovský doktor, který asi ještě nikdy neviděl nějaký případ tyfu. Zhrozil se, že jsem na sále sama a u tak těžce spoutatelného nemocného. Když viděl, jak čistím postel, zděšeně zvolal: „Sestro, nakazíte se!“ Se smíchem jsem ukázala na naši mísu se sublimátem. Aby nemocnému a mně ulevil, dal mu nakonec injekci morfia. Účinek však nebyl nejlepší. Muž tu nyní ležel sice klidně, ale začal hlasitě zpívat, a probudil mi tak ostatní. Příští ráno říkali, že to bylo fajn, jak sestra seděla u postele a zpívaly se ukolébavky.

*(Edith Steins Werke VII, Editions Nauwelaerts - Louvain 1965, str. 239 - 244, zkráceno.
Vybrala a přeložila sestra Petra od Zmrtychvstalého OCD)*

Duch svatý a modlitba

P. Redemptus Maria Valabek OCarm., Řím

(5. část - dokončení. Tuto poslední část studie P. Redempta, ještě hodně obsáhlou, vám předkládáme pouze v krátkém výběru úryvků.)

Modlitba a Duch svatý dnes

Má-li být modlitba autentická, je třeba, aby v ní působil Kristem seslaný Paraklétos. Máme-li pokročit na cestě modlitby, je podstatné, aby ji Duch svatý ovlivňoval stále hlouběji.

„Modlitba je potřebou lásky, nikoliv potřebou psychickou. Zvykli jsme si opakovat lidem, že bez modlitby nemohou žít, zatímco ve skutečnosti se bez modlitby obejdou docela dobře a mnozí potřebu modlitby prostě necítí. Přitom potřeba modlitby musí být umístěna do nadpřirozené roviny. Nemůžeme totiž nazývat Boha Otcem, než v Duchu svatém... Buď si budeme před Bohem počínat jako jeho milované děti, a pak pocítíme potřebu

vzhlížet k němu, milovat jej a tuto lásku mu vyznávat, a nebo se rozhodneme, že se spokojíme se zachováváním příkázání. V tom případě se však omezujeme na to být služebníky, už nejsme v plnosti jeho syny. Bůh však chce pro nás něco víc: „Už vás nenazývám služebníky, ale přáteli“ (Srov. Jan 15,15).⁷

Láska, která je božskou půdou modlitby, je vlévána do srdcí křesťanů skrze Ducha. Je to především Duch svatý, jenž umožňuje člověku opustit ducha služebnictví a přijmout ducha synovství. (...) Modlitba je možná, jsme-li přesvědčeni, že jsme milováni, a to nejen po způsobu lidské lásky (v níž je vždy příměs hledání sebe a vlastního potěšení), ale láskou božskou, která je skutečně altruistická. „... miluje, i když není milován, zdraví, i když jej nikdo nezdraví - zde se tvoří něco nového, prolomují se začarované kruhy nenávisti a sobectví. Takový člověk čerpá z Ducha Stvořitele. Taková bývá láska rodičovská. To je opravdová láska, podobná lásce Boží. Rodiče totiž nejsou oddáni svým dětem proto, že ony jsou dobré a nebo vděčné, ale protože touží po tom, aby se jejich děti takovými staly. Nikdy nemalomyšlní, neztrácejí naději. „Budu ho tolik milovat, odpustím mu tolikrát..., budu kvůli němu trpět a budu trpět s ním tak dlouho, že nakonec kapituluje, bude mou láskou získán.“⁸

Toto je duch, jehož se Duch Stvořitel snaží vzbudit v lidských srdcích. Je-li modlitba autentická, vede k následujícímu přesvědčení: Letnice vytvořily na zemi novou skutečnost, vytvořily nové lidstvo, naplněné Duchem synovství - syny Otce, kteří jsou si proto navzájem bratry. (...)

Pokora je základním postojem v atmosféře rodinné lásky. Členové jedné rodiny se znají natolik, že nesnesou mít jedni před druhými nasazené masky. Dar Ducha svatého, jenž s sebou nese dar zbožnosti, dovoluje člověku těšit se z přebývání v Boží přítomnosti bez přetvářky, pokorně vyznávat svá omezení, nedokonalosti a hříchy, ale být také přesvědčen o tom, že Boží otcovské srdce vystrojí hostinu, jakmile se marnotratný syn vzpamatuje a vrátí se do otcovského domu. Žádná malomyslnost, nedostatek úspěchu či vyprahlost nebudou moci nad Božími dětmi zvítězit, protože láskyhodnými je svou láskou činí Otec (a nikoliv naopak).

Otec přijímá svého syna v obdobích dobrých i zlých a jeho milosrdné a něžné srdce zanechá devětadevadesát ovcí, aby se vydalo hledat jednu ztracenou. Proto když nás Duch svatý učí modlitbě, jeho prvotním zájmem je, aby v nás vzbudil bezmeznou důvěru vůči Otci, jehož milosrdenství trvá navěky (narozdíl od milosrdenství člověka). Duch svatý se snaží při modlitbě přesvědčit naše srdce o tom, že neexistuje hlubší nebo uspokojivější

7) RENÉ VOILLAUME, *Con Gesù nel Deserto, Esercizi Spirituali in Vaticano*, Brescia 1970, 69. Srov. ORIGENE, *La Preghiera* II, 3-4 (vyd. Del Ton), Řím 1974, str. 26-29.

8) LUIS EVELY, *Credo*, Londýn 1968, str. 124-125.

důvěrnost, než vztah s Otcem, jen když mu dovolíme, aby nás miloval. Vychází-li totiž člověk jenom ze své lidské zkušenosti, má strach nechat se milovat, aby nebyl zneužit ve prospěch partnera. Duch svatý se snaží člověka přesvědčit, že Boží láska je úplně jiná: Bůh z lásky člověka nezískává nic, zato člověk získává všechno. Duch svatý ukazuje v modlitbě člověku pravdu, která jej přesahuje, totiž že existuje láska, která nehledá sebe: Boží otcovská láska. Duch svatý skrze dar zbožnosti připravuje srdce člověka, aby k této pravdě přilnulo a nasadilo pro ni celý svůj život, aby pro ni dalo v sázku vše, co má. A širší duchovního života, založeného na tomto přesvědčení, je jednou z nejbohatších zkušeností, které jsou člověku nabízeny.

*Převzato se svolením autora z revue Carmelus (ročník 22, 1975, str. 213-222).
Vybrala a přeložila Kateřina Lachmanová*

Rozjímání nad slovníkem

Sr. Terezie Brichtová OP

V italském „Novém slovníku spirituality“ (jeho české vydání se právě v Karmelitánském nakladatelství připravuje) zabírá sedmnáct stran heslo „KRIZE“ (autor: L.De Candido).

Při tomto slově míváme mimoděk nepříjemný pocit něčeho neblahého. Hospodářská krize, krize povolání, krize rodiny a pod. Nakonec se utěšíme myšlenkou, že jde vlastně o *krizi růstu*.

Ale podle etymologie tohoto výrazu je jeho smysl mnohotvárný. Je odvozen z řeckého slovesa „krino“, které značí: soudím, rozhoduji, rozlišuji, vykládám, oceňuji. Nejpřiléhavější český překlad podstatného jména „krize“ by asi byl „prověrka“. Když si odmyslíme její nesympatickou náplň z doby totality, má hluboce pozitivní smysl náboženský. Krize, prověrka, souvisí se svobodnou vůlí člověka. První, kdo prověřuje, je Bůh. Stává svého tvora před volbu, před určité rozhodnutí, a dělá to už od stvoření. Začal hned s anděly, pokračoval našimi prarodiči, pak přišli na řadu Abrahám, Mojžíš, proroci. (Jak se oni dovedli Boží vůli vzpírat!) Ano, i sám Pán Ježíš prošel pokušeními, čili krizemi, na poušti. A všichni lidé až dodnes.

Krize není mimo nás, krize je v člověku. Kdykoli se má pro něco rozhodnout - mezi dobrem a zlem, mezi dobrým a lepším, mezi láskou a sebláskou - nastává pro něho krize, kritická situace. Člověk stojí na křižovatce, na rozcestí. Před ním stojí Soudce. Ale tento Soudce není sadista, nehledí

škodolibě, jak to dopadne, nečihá na svou oběť, aby ji „přistihl při činu“ a hned s ní zatočil...

Ne, čeká *s chvějícím se srdcem*, je svrchovaně aktivní, nabízí člověku pomocnou ruku, aby ve zkoušce obstál. A když se to podaří, ta radost v nebi! Což to neříká sám Spasitel?

Také blahoslavenství jsou kritické momenty. Nemusíš, ale *chceš-li* být chudý, *chceš-li* mít čisté srdce... *blaze ti*, jsi blažený, šťastný! Makarioi hoi ptochoi, hoi katharoi... říká řecký text u svatého Matouše. Ale jako bychom vedle něho cítili nevyslovený doplněk - MAKARIOS. Když ty si zvolíš blahoslavenství, je *blažený* ještě někdo jiný. Ano, Bůh - Láska, je blažený, šťastný, když vidí, že jeho tvor se svobodně rozhodl pro lepší cestu, pro cestu života.

Toto pochopila svatá Terezie z Lisieux, když chtěla dělat *radost Ježíši*, chtěla ho dělat šťastným.

Je to dětinskost, mohou se Bohu připisovat lidské city? P.Cantalamesse se v knize „Život pod vládou Kristovou“ nad tím zamýšlí a tvrdí v podstatě toto: člověk je stvořen k Božímu obrazu, ale ne jenom proto, že má rozum a vůli. Odkud se v něm vzala afektivita, citlivé srdce? Nuže, všechno, co je v člověku dobré a ušlechtilé, může to být takové jen proto, že to existuje nějakým způsobem v Bohu jako idea, vzor, že to vyšlo z něho jako jeho odlesk. Mluvíme-li o „antropomorfických“ představách Boha, nemohli bychom mluvit ještě větším právem o „teomorfismu“ člověka i po stránce afektivní?

A tak denně, když procházíme malými nebo velkými KRIZEMI, prověřkami, denně nám podává náš nebeský Otec ruku (neboli milost svého Ducha) a denně můžeme svým rozhodnutím se pro blahoslavenství způsobit, že náš Pán je blažený, MAKARIOS.

KARMEL - časopis pro duchovní život

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský OCarm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.